

גילויי ערבות הדדית – חוסנו של העם היהודי

הנושא: גילויי ערבות הדדית – חוסנו של עם

תחום הדעת: ההיסטוריה

שכתב גיל רלוונטית: כיתות ח'

משך ההפעלה: בין שניים לארבעה שיעורים (בהתאם לבחירת המורה).

פיתוח: דר' טליה נגר

רציונל:

יחידת ההוראה 'גילויי ערבות הדדית חוסנו של עם' מדגישה את מתודת הלמידה המשמעותית, ומשלבת בתוכה את ארבעת העקרונות המתבססים על מהות האדם וההוויה האנושית, ומהות החברה והסביבה בה הוא חי ויוצר.

1. **עקרון האכפתיות Caring:** כבוד, הערכה ואמון בין כל השותפים במעשה החינוכי הם העומדים בבסיסה של יחידת ההוראה, שכן הערבות ההדדית היא ביטוי לאכפתיות, לכבוד ולאמון בין בני אדם.

2. **חוויה של אוטונומיה, שותפות וסינרגיה:** התלמידים מתבקשים למלא משימה שתוצאותיה יהיו מגוונות. כך לדוגמא מטלת הפנייה האישית למשה מונטפירי המאפשרת לכל תלמיד אוטונומיה לצד יצירתיות. בה בעת ניתנת למורים האוטונומיה לבחור את משך הזמן שירצו להקדיש לנושא ואת הדרכים בהן 'יפגישו' את תלמידיהם עם חומרי הלימוד (האזנה למוסיקה, כתיבה יוצרת). מגוון הדרכים ייצור שותפות והקשבה לשותפים כך שהחומר שיופנם על ידי הכיתה יהיה גדול מהחומר שנחשף אליו כל אחד מהתלמידים.

3. **זמן מרחב ושקט להקשבה והתבוננות פנימית:** דגם ההוראה מייצר עבור התלמידים מרחב של זמן ושקט להקשבה פנימית ולחשיבה עצמית באמצעות האזנה למוסיקה, קריאת סיפורו של משה מונטפירי, וההתעסקות עם השורש ע.ר.ב. השולח אותם לעולמות פנימיים של חשיבה ו'חשה'.

4. **האדם כשלם:** שימוש בדרכים מגוונות המקשרות בין לימודי ההיסטוריה לתפיסה הערכית של הסולידריות החברתית והערבות ההדדית. הדרך ללמוד חומר עיוני באמצעות האזנה למוסיקה וקריאת סיפור – אלה הם המאפיינים של עקרון ההוראה הרביעי המתייחס לאדם כשלם.

המודל מעודד חשיבה מורכבת אודות סוגיה ערכית רלוונטית לעולמם של התלמידים.

דרכי הערכה :

גישת ההערכה ביחידת הוראה הזו הינה גישה מתמשכת המלווה את ההוראה-למידה ומעודדת בתוך כך תהליכים מטה-קוגניטיביים, רפלקטיביים וחברתיים. משמע - הערכה מקיפה ורב-ממדית, הבוחנת קשת מגוונת של כישורים ומיומנויות ומתמקדת בכישורים קוגניטיביים ורגשיים-ערכיים. ההערכה להיות חלק בלתי נפרד מתהליך הלמידה, ומומלץ לגוונה באמצעות

מספר הצעות העומדות לרשות המורים: מטלות ביצוע, תלקיט (פורטפוליו), יומני תיעוד ורפלקציה. כל אלה מאפשרים שיקוף של מאמצי התלמידים, התקדמותם והישגיהם.

מהלך השיעור

המילים המסומנות מהוות קישורים לאתרים ומקורות מידע

הגדרה: ערבות הדדית היא פעולת תמיכה או עזרה המתבצעת בין שני גורמים, כאשר האחד עוזר לשני. הערבות יכולה להתרחש בין יחידים או בקבוצה. בעבודה זו נעסוק בערבות, ששררה בתוך עם ישראל במאה ה-19.

ערבות הדדית היא אחד מערכי היסוד של העם היהודי. **'כל ישראל ערבים זה לזה'** הוא ביטוי שטבעו **חז"ל** הביטוי מציין את הסולידריות בין יהודים ואחריותו של כל יהודי לשלמו ורווחתו של חברו. בראיה היסטורית ניתן לציין אירועים ומעשים רבים אשר ביטאו את הסולידריות ההדדית בין היהודים. גם כאשר קיבלו היהודים באירופה את **האמנציפציה** ויהודים רבים השתדלו להשתלב בחברה ובתרבות של מדינתם, לא חדלו אלה לסייע לאחיהם בשעת מצוקה וזאת מבלי להתחשב במרחק הגאוגרפי או באזרחותם השונה.

בספר הלימוד פרק יט ניתן לקרוא על גילויי ערבות הדדית בין יהודים, על העזרה של יחידים וקהילות ליהודים הנמצאים במצוקה במדינות אחרות.

שאלה מרכזית עליה ננסה לענות במהלך השיעור:

גילויי הערבות ההדדית התקיימו הן ע"י אישים פרטיים אך גם ע"י ארגונים, מדוע לדעתכם בחרו אותם אנשים לסייע ליהודים שאינם מכירים?

על מנת לענות על השאלה המוצגת כאן נלמד קודם על דרכי הסיוע של משה מונטפיורי וארגון כ"ח לעם היהודי במאה ה-19.

משה מונטפיורי ופעילותו למען יהודים:

על פעילותו של משה מונטפיורי ועזרתו ליהודים ניתן ללמוד ממקורות המידע הבאים:

- **ספר הלימוד פרק יט.**
- מאמר של יוחאי בן-גדליה **"נשות האסירים מדמשק"** בתוך: סגולה 12 (2011), עמ' 77-76.
- השיר "השר מונטפיורי" אשר כתב חיים חפר ושר יהורם גאון. מצורפים כאן שני קישורים ובהם **ביצוע** השיר **ומילות** השיר. השיר מביע את ההערכה העצומה שחש העם היהודי כלפי פעילותו ועזרתו של השר משה מונטפיורי.

משימה :

כתבו מכתב תודה מאת נשות דמשק לשר משה מונטפיורי על עזרתו הרבה בפרשת עלילת הדם,

המכתב יכול להיכתב כמכתב אישי או כמכתב רשמי על פי בחירתכם.

החלקים הקבועים בכל מכתב הם :

- הפנייה והברכה בתחילת המכתב .
- תאריך כתיבת המכתב ולעתים גם המקום שבו הוא נכתב .
- גוף המכתב המכיל לעתים קרובות פתיחה וסיום.
- חתימה וברכה בסוף המכתב .

מצורף [קישור ובו דף מידע העוסק בסוגת המכתב](#) , ומפרט את המאפיינים הלשוניים של המכתב .

ארגון כ"ח , 'כל ישראל חברים', ופעילותו למען יהודים.

קראו את קטע המקור "[מטרות כ"ח 1896](#) " בספר הלימוד ע"מ 246 והשלימו את הטבלה תוך התייחסות לתחומי הפעילות של ארגון כ"ח.

מצורף דף ובו מידע לגבי [תחומי חיים](#) .

תחומי חיים / היבט	המטרות של ארגון כ"ח

לשורש ע. ר. ב. יש שלוש משמעויות:

- א. טעים ומתוק - ערב לחיך.
 - ב. מחובר - מעורב זה עם זה.
 - ג. אחראי - ערב כלפי האחר.
- הביטוי 'כל ישראל ערבים זה לזה' מחבר בין שלוש המשמעויות של שורש המילה.

נחזור לשאלה שהצגנו בתחילת השיעור :

גילויי הערבות ההדדית התקיימו הן ע"י אישים פרטיים אך גם ע"י ארגונים, מדוע לדעתכם, בחרו אותם אנשים לסייע ליהודים שאינם מכירים?

ענו על השאלה תוך התייחסות למקור שורש המילה ערבות (ע.ר.ב.).

שאלות מנחות:

- מדוע הערבות ההדדית **ערבה לחיך**, כיצד תורמת הערבות ההדדית לנותן?
- כיצד הערבות ההדדית תורמת **לחיבור** בין כל חלקי העם היהודי?
- כיצד הערבות ההדדית תורמת לתחושת **האחריות** והאכפתיות של הנותן?
- התייחס בתשובתך לפעילותו של השר משה מונטפיורי ולפעילות של ארגון כ"ח.

משימה:

- היכנסו למנוע החיפוש Google ואתרו גופים המקיימים עזרה הדדית בחברה הישראלית כגון גופים הפועלים למען חולים, קשישים, נכים ועוד. ציינו כיצד מתקיימת העזרה ההדדית ומדוע היא חשובה.
- הציעו דרכים בהן אתם יכולים לסייע לאנשים הזקוקים לעזרה בתוך כותלי בית הספר או בישוב בו אתם גרים, תכננו תכנית עבודה לעזרה הדדית הכוללת דרכי פעולה ממשיות.

לסיום נשמע ביחד את השיר כל ישראל ערבים זה לזה

כל ישראל ערבים זה לזה

http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%9B%D7%9C_%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C_%D7%A2%D7%A8%D7%91%D7%99%D7%9D_%D7%96%D7%94_%D7%9C%D7%96%D7%94

חז"ל

<http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%97%D7%96%22%D7%9C>

אמנציפציה

<http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%90%D7%9E%D7%A0%D7%A6%D7%99%D7%A4%D7%A6%D7%99%D7%94>

ספר הלימוד פרק יט

<http://www.school.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=93660278&sSelectedTab=tdBookInfo#245.1519.4.fitwidth>

משה מונטיפיורי – שר יהורם גאון

ביצוע

<http://www.youtube.com/watch?v=BxkXjEUyssc>

מילים

<http://shironet.mako.co.il/artist?type=lyrics&lang=1&prfid=465&wrkid=1273>

עלילת הדם בדמשק

http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A2%D7%9C%D7%99%D7%9C%D7%AA_%D7%93%D7%9E%D7%A9%D7%A7

נשות האסירים מדמשק

<http://cahjp.huji.ac.il/sites/default/files/Segula%2012%20YBG.pdf>

מאפיינים לשוניים של המכתב .

<http://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=13743>

קטע מקור כיח

<http://www.school.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=93660278&sSelecte>

[dTab=tdBookInfo#248.123.4.fitwidth](http://www.school.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=93660278&sSelecte)

השיר כל ישראל

<http://www.youtube.com/watch?v=RHoIjh7C6uM&feature=plcp>

תחומי חיים

תחום פוליטי – מתאר את פעולות הקשורות ליחסים בין האזרח לממשלה או לשלטון, ליחסים בין מדינה למדינה.

לדוגמא: הכרזת מלחמה או שלום, שליחות שגרירים, הטלת מיסים, ובחירות קשורים לתחום הפוליטי.

תחום צבאי – מתאר את פעולות הקשורות לענייני צבא וביטחון.

לדוגמא: אימונים צבאים, מלחמות, פיגועים.

תחום כלכלי – מתאר את פעולות העוסקות בענייני כסף, מסחר, תעשייה, חקלאות, אוצרות טבע, בורסה, עבודה, עליית מחירים, קניה ומכירה.

תחום תרבותי – מתאר את פעולות הקשורות לבידור, קולנוע, מחול, אומנות, אופנה, מוסיקה ועוד.

תחום לימודי – מתאר את פעולות הקשורות בחינוך והשכלה, למשל: בתי ספר, אוניברסיטה, מדע, ספריות ועוד.

תחום חברתי – מתאר את פעולות הקשורות למעמד שלו בחברה. וגם לזכויות ולחובות שיש לכל אחד בתוך החברה. יחסים בין קבוצות בחברה, עבודת חופש ועוד.

תחום דתי – מתאר את פעולות הקשורות לאמונת האדם ומצוותיו.

לדוגמא: מקומות קדושים לדתות השונות, בתי כנסת, מסגדים, כנסיות ועוד.

תחום לאומי – מתאר את פעולות הקשורות לעם. לדוגמא: הקשר של האדם למולדת, ההשקעה של האדם במדינה, המאבק של עם על מדינה משלו.

תחום דמוגרפי – מתאר את השינויים שחלים אצל אנשים שעוברים ממקום למקום וגם גידול של אוכלוסייה והתמעטות שלה.

[חזור](#)